

บทที่ 4

อากาศหนาว

* อาจารย์ พงศ์กฤษณ์ เสนีวงศ์

อากาศหนาวของประเทศไทยมีระยะเวลาสั้นๆ ไม่หนาวเย็นมาก ตามลักษณะที่ตั้งภูมิประเทศ และอิทธิพลของความกดอากาศสูงจากประเทศจีน ทำให้ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือกำลังแรงพัดปกคลุมประเทศไทย บริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งอยู่ในละติจูดสูง จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดลงมาปกคลุมประเทศไทยอย่างเต็มที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือจึงมีอากาศหนาวกว่าภาคอื่น ๆ ที่อยู่ต่ำลงมาเช่นภาคกลางและภาคตะวันออก ส่วนภาคใต้เนื่องจากอยู่ใกล้ฝั่งทะเลทั้งสองด้าน จึงไม่มีลักษณะอากาศเย็นของฤดูหนาวเลย แต่อิทธิพลของลมมรสุมในฤดูหนาว(ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ)กลับไปทำให้เกิดฝนตกหนักในภาคใต้ทุกปี

ฤดูหนาวในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ในช่วงกลางเดือนตุลาคมนานราว 1-2 สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวน ไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็นหรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง โดยเฉพาะบริเวณภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกลงไปซึ่งจะหมดฝน และเริ่มมีอากาศเย็นช้ำกว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือลักษณะอากาศในฤดูหนาวพิจารณาจากอุณหภูมิต่ำสุดของแต่ละวัน โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้ .

อากาศหนาวจัด อุณหภูมิต่ำกว่า 8.0 'ซ.

อากาศหนาว อุณหภูมิระหว่าง 8.0 'ซ. - 15.9 'ซ.

อากาศเย็น อุณหภูมิระหว่าง 16.0 'ซ. - 22.9 'ซ.

1. ลักษณะของอากาศหนาว

ลักษณะของอากาศหนาว ในประเทศไทยเป็นความหนาวเย็นและแห้ง จะรู้สึกได้ชัดเจน พื้นที่บริเวณหุบเขา และที่ราบใกล้ภูเขา จะเกิดความหนาวเย็นในช่วง

ระยะเวลาสั้น ๆ โดยมีลมฝ่ายเหนือพัดแรง มีความแตกต่างของอุณหภูมิของอากาศระหว่างตอนกลางวันกับกลางคืนมาก คือ กลางวันค่อนข้างร้อน ส่วนกลางคืนหนาวเย็น และจะเย็นมากตอนใกล้รุ่ง ถ้าวันใดลมอ่อนจะมีหมอกปกคลุมหนาตามหุบเขาและเชิงเขา

2. ช่วงเวลาและพื้นที่เสี่ยงภัยหนาว

ฤดูหนาวในบริเวณประเทศไทยตอนบนเริ่มต้นตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมไปจนถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดเข้าสู่ประเทศไทยรวมระยะเวลานานประมาณ 4 เดือน แต่ในช่วงระหว่างกลางเดือนตุลาคมไปจนถึงเดือนพฤศจิกายนประมาณ 2 สัปดาห์ เป็นระยะเปลี่ยนจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศอยู่ในลักษณะเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน จึงอาจมีฝนตกได้ในบางวันและอาจมีลักษณะอากาศหนาวได้เป็นบางครั้ง ดังนั้นอากาศหนาวที่รู้สึกได้จริงๆ นานประมาณ 3 เดือนเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. สาเหตุของอากาศหนาว

3.1 เนื่องจากซีกโลกด้านเหนือเอียงออกจากแนววงโคจรรอบดวงอาทิตย์ จึงได้รับความร้อนจาก

ดวงอาทิตย์น้อยเพราะแสงเอียง ทำให้ซีกโลกเหนืออากาศเย็นลง

3.2 มวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเคลื่อนตัวลงมาปกคลุมประเทศไทย

3.3 ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดแรง ทำให้อากาศหนาวเย็นยิ่งขึ้น

3.4 พื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภูเขาล้อมรอบทำให้อากาศเย็นจมตัวลงและเคลื่อนตัวช้าลง ทำให้หนาวเย็นนานมากขึ้น

3.5 ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้อ่อนกำลังลง ทำให้อากาศเย็นเคลื่อนตัวลงมาปกคลุมภาคกลาง และภาคตะวันออกของประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้น

4. ผลกระทบจากอากาศหนาว

4.1 อากาศหนาวเย็น ทำให้คนและสัตว์สุขภาพเสื่อมโทรม ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่น

- โรคระบบทางเดินหายใจ อาจเกิดไข้หวัด เนื่องจากร่างกายปรับตัวไม่ทันกับอากาศที่หนาว ประกอบกับร่างกายได้รับความอบอุ่นไม่เพียงพอ ถ้าเป็นมากจะเกิดโรคปอดบวม โดยเฉพาะในเด็กเล็ก

และคนชรา

- ผิวหนังแห้ง คันและถ้าเกาจะเป็นแผลยิ่งคันมาก เมื่ออาบน้ำและฟอกสบู่ที่ไปขจัดไขมันที่ผิวหนังออกไป

- หนาวตาย มักพบในคนชราและคนเมาหมกสติ โดยเฉพาะในผู้ที่มีโรคประจำตัวอยู่แล้ว เช่น โรคหัวใจ โรคตับแข็ง โรคเบาหวาน โรคอัมพาต เป็นต้น ร่างกายซีด ผิวหนังเย็นมาก ถ้าอุณหภูมิในร่างกาย

ลดลงมากอาจหมดสติ ควรรีบให้ความอบอุ่น ช่วยเหลือตามอาการ และรีบนำส่งโรงพยาบาล

- แผลจากอากาศหนาว มักเกิดขึ้นตามปลายมือ ปลายเท้า จมูก และใบหู เกิดขึ้นเนื่องจากอากาศเย็นจัดจะไปทำลายหลอดเลือดและมีการอุดตันของหลอดเลือด ทำให้เนื้อเยื่อบริเวณนั้นตาย เกิดแผลตามปลายมือ ปลายเท้า

4.2 อากาศแห้งแล้ง ความชื้นต่ำ เกิดเพลิงไหม้ได้ง่ายและลูกกลมไปอย่างรวดเร็ว

4.3 เกิดน้ำค้างแข็งเกาะตามใบไม้ ใบหญ้ามีผลทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารเสียหายได้

4.4 อากาศเย็นจมน้ำอาจพาเอาสารเคมีที่ฟุ้งขึ้นไปปะปนในอากาศจมน้ำลงมาด้วย ทำให้อากาศผสมควันพิษจมน้ำลงมาเช่น ควันเขม่า กำมะถัน เป็นต้น

4.5 ผลผลิตจากพืชและสัตว์ลดลง

5. การเตรียมพร้อมป้องกันเพื่อลดความสูญเสียจากอากาศหนาว

5.1 ฟังคำเตือนของทางราชการ กรมอุตุนิยมวิทยาจะเตือนภัยจากอากาศหนาวล่วงหน้าอย่างน้อย 24 ชั่วโมง

5.2 รักษาสุขภาพตนเองให้แข็งแรง ใส่เสื้อผ้ากันหนาวให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย

5.3 ระวังเพลิงไหม้จากไฟฟ้าลัดวงจร หรือไฟจากความประมาท

5.4 ระวังน้ำค้างแข็งเกาะจับพืชผัก และฉวยพืชเสียหาย โดยเฉพาะพืชผักราคาแพง ควรทำ

เรือนกระจกให้ความอบอุ่นหรือสร้างสิ่งปกคลุมป้องกัน

5.5 ถ้าอยู่บริเวณใกล้เคียงโรงงานที่เผาถ่านหินหรือน้ำมัน ให้ระวังควันพิษจากการเผาถ่านหิน

น้ำมัน หรือสารเคมีอื่นๆ

5.6 ถ้าเดินทางโดยรถยนต์หรือเรือให้ระวังอุบัติเหตุจากหมอก ซึ่งบดบังทัศนวิสัยบนถนน หรือหมอกหนาในน่านน้ำ

6. ภัยซ้ำซ้อนที่เกิดจากอากาศหนาว

6.1 ไฟไหม้ป่า ไฟไหม้อาคาร บ้านเรือนจากอากาศแห้งแล้ง และความประมาทของมนุษย์

6.2 อุบัติเหตุทางการคมนาคม เพราะหมอกหนาบดบังทัศนวิสัย ทำให้มองไม่เห็นเส้นทางจราจร เช่น รถยนต์ชนกัน รถยนต์ตกเหว เรือชนกันเป็นต้น

* พงศ์กฤษณ์ เสนิงส์ นักวิจัยแห่งชาติ วิทยากรอิสระ

มือถือ 089-779-0811 โทร. 02-393-7213 โทรสาร 02-745-2315